

ПРОТОКОЛ

засідання Бюро з забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності
факультету економіки
№ 21 від 10 квітня 2023 року

Присутні: Голова Бюро, доц. каф. ЕУП Гвініашвілі Т.З., Голова НМР ФЕК, в.о. зав. каф. ЕМО Іванов Р.В., доц. каф. ЕКІ Катан В.О., доц. каф. ЕФБ Бобирь О.І., доц. каф. БЕУ Дон О.Д., асист. каф. ЕМФ Головка Л.С., асист. каф. ЕУП Байлова О.О., асист. каф. ЕММ Голей Ю.М., голова ради студентів ФЕК Косман А.І., ст., ст. гр. ЕФ-20-1 Лісна Д.О., ст. гр. ЕП-20-1 Манейло С.В.

Порядок денний:

1. Про забезпечення дотримання принципів академічної доброчесності під час виконання кваліфікаційних робіт здобувачами за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти факультету економіки.
2. Про стан та реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії студента на основі удосконалення освітніх програм та навчальних планів.
3. Про внесення пропозицій щодо перегляду критеріїв оцінки діяльності професорсько-викладацького складу.
4. Затвердження змін до освітньо-професійної програми «Бізнес-аналітика», спеціальність 051 Економіка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.
5. Про відкриття ОП «Цифрова та інформаційна економіка» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти.
6. Затвердження переліку дисциплін вибіркового блоку на 2023-2024 н.р.
7. Про якість вищої освіти в Україні, її відповідність завданням сталого інноваційного розвитку суспільства у 2022 році.
8. Про річний звіт Національного агенства із забезпечення якості вищої освіти за 2022 рік

1. **Слухали:** доц. Гвініашвілі Т.З. про забезпечення дотримання принципів академічної доброчесності відповідно Положення про запобігання та виявлення фактів порушення академічної доброчесності у Дніпровському національному університету імені Олеся Гончара. Положення передбачає заходи, спрямовані на запобігання та виявлення академічного плагіату в Університеті, і має на меті створення системи ефективного запобігання, поширення та виявлення плагіату в роботах наукових, науково-педагогічних працівників Університету, здобувачів вищої освіти всіх рівнів та форм навчання, забезпечення принципів академічної доброчесності; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальної власності інших осіб; активізацію самостійності та індивідуальності при створенні власних творів, а також підвищення відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

Доц. Гвініашвілі Т.З. перерахувала основні форми прояви академічної недоброчесності, а також нагадала про перелік робіт та порядок їх перевірки на

академічний плагіат у ДНУ. Також доц. Гвініашвілі Т.З. зазначила, що відповідно до Положення система запобігання та виявлення академічного плагіату в ДНУ передбачає дотримання членами академічної спільноти положень Кодексу академічної доброчесності, контроль завідувачів кафедр, наукових керівників, членів екзаменаційних комісій щодо правильного оформлення посилань на джерела інформації і т. ін.

Ухвалили:

1. Кураторам академічних груп, гарантам освітніх програм, завідувачам кафедр систематично проводити роботу щодо безумовного дотримання здобувачами освіти принципів академічної доброчесності

2. Керівникам кваліфікаційних робіт, відповідальним по кафедрам та факультету забезпечити перевірку на плагіат кваліфікаційних робіт випускників освітніх програм за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти.

Науково-педагогічним працівникам факультету, кураторам академічних груп проводити роз'яснювальну роботу зі студентами з метою забезпечення дотримання принципів академічної доброчесності та недопущенням прояву академічного плагіату у кваліфікаційних, курсових, наукових роботах тощо.

2. Слухали: доц. Гвініашвілі Т.З. про реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії студента відбувається зокрема на основі вільного вибору дисциплін, участі у програмах академічної мобільності та ін. Крім того доц. Гвініашвілі Т.З. нагадала про безкоштовний доступ до платформи Coursera, що містить безліч онлайн-курсів для здобувачів за різними напрямками, проходження та опанування яких можливо зарахувати як навчальну дисципліну або окремі теми навчальної дисципліни відповідно до Порядку визнання результатів навчання, здобутих через неформальну та/або інформальну освіту, Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Ухвалили:

1. Гарантам ОП, завідувачам кафедр посилити роботу щодо індивідуалізації та диференціації навчання, створення можливостей для реалізації студентами прав на формування індивідуальної освітньої траєкторії; переорієнтацію програм на збільшення частини практичного компонента та самостійної роботи; активізацію реалізації міжнародних програм академічної мобільності, у тому числі шляхом забезпечення набуття студентами комунікативної компетентності іноземними мовами на необхідному рівні.

2. Кураторам академічних груп нагадувати здобувачам про платформу Coursera та можливості перезарахування навчальних дисциплін або окремих тем навчальних дисциплін відповідно до Порядку визнання результатів навчання, здобутих через неформальну та/або інформальну освіту, Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

3. Слухали: доц. Гвініашвілі Т.З., про внесення пропозицій щодо перегляду критеріїв оцінки діяльності професорсько-викладацького складу. Викладацька робота є одним із найскладніших видів соціальної діяльності, тому критерії оцінки цієї діяльності повинні бути багатоаспектними. Основними експертами в

оцінці діяльності викладача виступають викладачі та завідувач кафедри. Але зовсім інші можливості щодо оцінки роботи викладача дає рейтингове оцінювання. Рейтинг, зокрема, має стимулювальні властивості та сприяє професійному й етичному зростанню всього професорсько-викладацького складу університету. Доц. Гвініашвілі Т.З. звернула увагу членів бюро на Положення про рейтингове оцінювання професійної діяльності науково-педагогічних працівників кафедр та факультету Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, введене в дію наказом ректора ДНУ від 20.01.2022 № 21, зокрема на організацію та порядок проведення рейтингового оцінювання, а також на основні показники та критерії рейтингового оцінювання за видами професійної діяльності науково-педагогічних працівників.

Ухвалили:

1. Завідувачам кафедр нагадати науково-педагогічним працівникам Положення про рейтингове оцінювання професійної діяльності науково-педагогічних працівників кафедр та факультету Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, введене в дію наказом ректора ДНУ від 20.01.2022 № 21

2. Завідувачам кафедр здійснювати контроль за правильністю та достовірністю внесення даних до електронної системи «Рейтинг викладача» науково-педагогічними працівниками кафедр.

4.Слухали: доц. Гвініашвілі Т.З. про затвердження змін до чинної редакції освітньо-професійної програми «Бізнес-аналітика», спеціальність 051 Економіка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти набору 2023-2024 н.р. для узгодження потоку (ЕА, ЕЦ) із збереженням семестру викладання, кількості кредитів та форми підсумкового контролю:

1. змінити назву навчальної дисципліни ОК 2.14 з «Інформаційні системи і технології в економіці» (8 кредитів, екзамен, екзамен, 3,4 семестр) на «Інформаційні системи і технології підтримки економічної діяльності» (8 кредитів, екзамен, екзамен, 3,4 семестр);
2. змінити назву навчальної дисципліни ОК 2.16 з «Зелена економіка» (3 кредити, екзамен, 8 семестр) на «Концепт зеленої економіки цифрового суспільства» (3 кредити, екзамен, 8 семестр);
3. змінити назву навчальної дисципліни ОК 2.18 з «Економічна соціоніка» (3 кредити, екзамен, 7 семестр) на «Інформаційні моделі соціоніки в управлінні» (3 кредити, екзамен, 7 семестр);
4. змінити назву навчальної дисципліни ОК 2.20 з «Системи управління та методи аналізу баз даних» (3 кредити, залік, 1 семестр) на «Системи управління цифровим простором баз даних в економіці і бізнесі» (3 кредити, залік, 1 семестр).

Ухвалили: Затвердити зміни до освітньо-професійної програми «Бізнес-аналітика», спеціальність 051 Економіка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти набору 2023-2024 н.р. для узгодження потоку (ЕА, ЕЦ) із збереженням семестру викладання, кількості кредитів та форми підсумкового контролю.

5. Слухали: доц. Гвініашвілі Т.З. про відкриття освітньо-професійної програми «Цифрова та інформаційна економіка» за спеціальністю 051 Економіка для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для набору 2023/2024 н.р замість ОП «Економічна кібернетика». Відкриття планується на базі кафедри Економічного моделювання, обліку та статистики факультету економіки. Гарант ОП: канд. фіз-мат. наук, доц. Валентина Огліх.

Освітньо-професійна програма реалізує інноваційну складову стратегічного вектора розвитку університету у частині модернізації економічної освіти у контексті підготовки висококваліфікованих фахівців, максимально адаптованих до вирішення нестандартних завдань практичної діяльності з урахуванням перспектив організації та управління бізнесом в умовах цифрової трансформації української економіки, а саме: інтегрує знання з фахової фінансово-економічної та управлінської підготовки з навичками економіко-математичної та аналітико-прогностичної діяльності з акцентом на підсилення програмних результатів навчання з інформатизації управлінських процесів та бізнес-процесів економічних агентів з різних сфер економічної діяльності.

Ухвалили: Рекомендувати вченій Раді факультету економіки розглянути можливість відкриття освітньо-професійної програми «Цифрова та інформаційна економіка» за спеціальністю 051 Економіка для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для набору 2023/2024 н.р замість ОП «Економічна кібернетика».

6. Слухали: доц. Гвініашвілі Т.З. про затвердження переліку дисциплін вибіркового блоку на 2023-2024 н.р. за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнем вищої освіти. Гвініашвілі Т.З. зазначила, що відповідно Положення про порядок обрання здобувачами вищої освіти дисциплін за вибором ДНУ від 26.09.2022р., здобувач має право вибирати навчальні дисципліни з переліків університетського вибіркового каталогу (УВК) та факультетського вибіркового каталогу (ФВК) усіх факультетів, що пропонуються Університетом за різними рівнями вищої освіти, з урахуванням передумов вивчення дисципліни. Якщо здобувач обирає навчальну дисципліну іншого рівня вищої освіти, необхідною умовою є погодження цього вибору із деканом факультету, де навчається здобувач та деканом факультету, кафедра якого забезпечує викладання обраної дисципліни. Завідувачі кафедр, що пропонують вибіркові дисципліни, своєчасно забезпечують підготовку робочих навчальних програм дисциплін, методичних і організаційних матеріалів, необхідних для вивчення вибірових дисциплін. Результати вибору здобувачем вищої освіти навчальних дисциплін вільного вибору зазначаються в його індивідуальному навчальному плані.

Ухвалили: Включити до факультетського вибіркового каталогу за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнем вищої освіти перелік дисциплін, підготовлених кафедрами факультету з анотованими описами та надати до навчально-методичного відділу відповідні записки про затверджені переліки ФВК та щодо включення дисциплін до університетського вибіркового каталогу з анотованими описами.

7. **Слухали:** доц. Гвініашвілі Т.З. про якість вищої освіти в Україні, її відповідність завданням сталого інноваційного розвитку суспільства у 2022 році. Напередодні широкомасштабного вторгнення на територію України окупаційної армії росії Кабінет Міністрів України (КМУ) схвалив Стратегію розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 рр. (Розпорядження КМУ від 23 лютого 2022 р. № 286-р). Стратегією ідентифіковано ключові проблеми, що стримують розвиток системи вищої освіти, та запропоновано шляхи їх подолання, визначені головні цілі на наступне десятиліття. Подальші події внесли суттєві корективи у всі сфери життя, зокрема й питання розвитку вищої освіти.

Зокрема, Стратегія визначає такі проблеми:

- недостатній рівень фінансування системи вищої освіти, неефективне управління та використання ресурсів, недостатній прояв соціальної відповідальності, незабезпечення рівноправності та автономності закладів вищої освіти повною мірою;

- брак відкритості закладів вищої освіти, спроможності продукувати корисну інтелектуальну продукцію, принципової протидії проявам корупції та академічної недобросовісності, безумовної підтримки чесного вступу та об'єктивного оцінювання результатів навчання;

- низький рівень доступності вищої освіти через недотримання європейських стандартів якості, стану інфраструктури та освітнього простору, базування освітнього процесу на наукових дослідженнях, забезпечення умов для вразливих категорій здобувачів;

- євроінтеграційні прагнення, які не завжди підкріплюються готовністю до гармонізації структур, наукової кооперації та запозичення кращої практики, створення умов для іноземців та підготовки українських студентів до відкритого світу;

- поширена імітація студентоцентризму, неконкурентні заробітна плата та умови праці працівників, брак управлінської підготовки керівного складу закладів вищої освіти, неусвідомлення місії лідерства у формуванні людського капіталу та згуртуванні суспільства, в освіті дорослих, що призводить до зниження привабливості закладів вищої освіти».

Усі означені проблеми не лише не втратили своєї актуальності, а й посилили її, зважаючи на нові, небувалі до цього виклики перед нашою державою.

Зокрема, визначається низка проблем, які ускладнюють реалізацію внутрішньої системи забезпечення якості в закладі вищої освіти:

- 1) науково-педагогічні працівники та здобувачі освіти віддають перевагу усталеним вимогам до освітнього процесу та контролю, натомість поточна ситуація в суспільстві та освіті потребує гнучкості;

- 2) організаційно-інформаційна відірваність здобувача освіти та викладача від інституції ускладнює моніторинг якості;

- 3) назріла необхідність принципово іншої підготовки науково-педагогічних кадрів для такої роботи, що потребує особливої уваги до педагогічної складової освітніх програм та осучаснення змісту підготовки за галуззю 01 Освіта/Педагогіка (Ціль 4.с До 2030 р. значно збільшити кількість кваліфікованих вчителів /.../);

4) під загрозою опинився стан здоров'я (фізичний й психічний) викладачів і студентів, що безпосередньо викликано як безпековим, так й іншими зовнішніми чинниками реалізації освітнього процесу (Ціль 3. Забезпечення здорового способу життя та добробуту людей будь-якого віку⁷);

5) у адміністрації закладу вищої освіти пріоритетом стали питання, які потребують негайного реагування, наприклад, безпека, власне існування закладу вищої освіти, допомога тим, хто опинився в надзвичайній ситуації тощо, натомість проблеми забезпечення якості певною мірою відсунулися на периферію їхньої уваги;

6) різна вага та попит на спеціальності на ринку праці, на відміну від довоєнного періоду, втрата зацікавленості до колись популярних професій, ще більший дефіцит унікальних фахівців, на підготовку яких потрібні час і ресурс. Таким чином, під загрозою реалізація Цілі 8. Сприяння безперервному, всеохопному і сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх;

7) недостатня пов'язаність науки та навчання під час війни стала критичною, оскільки подекуди обладнання було втрачене, доступ до лабораторно-дослідних ресурсів ускладнився;

8) застарілість та недосконалість навчально-методичного забезпечення;

9) відсутність гарантованих електроенергії та зв'язку, інших складових, необхідних для якісної реалізації освітнього процесу (Ціль 7. Забезпечення доступу всіх людей до прийнятних за ціною, надійних, сталих і сучасних джерел енергії).

Не втратили актуальності власні проблеми закладів вищої освіти щодо забезпечення якості освіти, що носять переважно організаційний та ціннісний аспекти.

1. Закритість інформаційної політики переважної більшості університетів та інших закладів вищої освіти як інституцій, унаслідок чого контакти між суб'єктами освітньої діяльності є досить формальними. Поширення кращих освітніх практик носить характер буквального перенесення без належного аналізу.

2. Відсутність розуміння можливостей використання автономії у розбудові системи якості, натомість усе ще існують очікування унормування процесів органами держави.

3. Несистемність роботи щодо формування реального кадрового резерву у сфері забезпечення якості при можливості активніше залучати до цих процесів експертів Національного агентства та членів галузевих експертних рад.

4. Недостатня вмотивованість науково-педагогічних працівників вдосконалюватися у сфері забезпечення якості.

Загалом вирішення наведених вище проблем можливе завдяки ефективному використанню управлінської автономії закладу вищої освіти та вдосконалення (за наявності) або ж становлення (при відсутності) системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти. Такі процеси передбачають здійснення закладами вищої освіти низки процедур і заходів, що у свою чергу потребує як систематизації внутрішніх процесів, так і виконання Національним агентством функцій консультативного оцінювання. Зокрема, йдеться про навчальні вебінари та семінари, індивідуальні консультації,

навчання експертів, які б могли долучатися до покращення роботи у своїх закладах вищої освіти тощо.

Передусім на часі чітко визначення закладами вищої освіти принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти у локальній нормативній документації, що розроблена переважною більшістю інституцій. Разом із тим згадані процедури носять загальний характер, зчаста непридатний до практичного застосування, тобто не всі внутрішні регуляторні документи справді стають основою реальної діяльності. Так, на сьогодні в закладах вищої освіти активно впорядковується здійснення моніторингу та періодичний перегляд освітніх програм, однак ці процедури ще потребують кореляції з набутим досвідом та унормування. Зокрема, спостерігається автоматичне перенесення досвіду інших університетів, розбіжності реальних практик та локальної нормативної бази, формальність підходів.

Не менш інтенсивно запроваджуються практики щорічного оцінювання здобувачів вищої освіти, рейтингування науково-педагогічних і педагогічних працівників закладу вищої освіти та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань, оскільки це є вимогою законодавства. Проте тут постає питання про «опитування задля опитування», коли після проведення рейтингування не зроблено висновки та не запроваджено зміни щодо якості освіти.

За результатами моніторингу Державної служби забезпечення якості вищої освіти й Національного агентства «Система забезпечення якості фахової передвищої та вищої освіти в умовах воєнного стану» щодо питання проведення в закладах освіти опитування в контексті забезпечення якості навчання/викладання більшість респондентів (65,53 % учасників, у тому числі 58,19 % здобувачів вищої освіти, 20,76 % науково-педагогічних працівників) зазначили наявність проведення таких опитувань. Студенти та викладачі закладів освіти (23, 1%) зауважили про формальний підхід щодо проведення зазначених опитувань стейкхолдерів. 11,36 % респондентів зазначили, що опитування щодо забезпечення якості навчання/викладання взагалі не проводилися, що свідчить про невідповідність систем забезпечення якості таких закладів вищої освіти не лише якісним, а й формальним вимогам.

Одним із результатів таких опитувань, зокрема щодо викладачів, могло б стати оновлення підходів до забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників, зокрема в аспекті оновлення викладацьких технологій, залучення навчально-методичних та матеріальних ресурсів для організації освітнього процесу, специфічних для кожної освітньої програми.

Уже не є новим для українських закладів вищої освіти використання інформаційних систем для ефективного супроводу освітнього процесу, однак не всі вони достатньо активно використовуються. Непереконливо виглядають офіційні ресурси деяких університетів із точки зору забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації, вони зчаста містять застарілу інформацію, функціонально незручні та не структуровані.

Щодо дотримання академічної доброчесності працівниками закладів вищої освіти та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення й функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного

плагіату (Ціль 16. Сприяння розбудові миролюбного і всеохопного суспільства задля сталого розвитку, забезпечення всім доступу до правосуддя і створення ефективних, підзвітних та інклюзивних інституцій на всіх рівнях), то на сьогодні активізація закладів вищої освіти носить переважно демонстративний характер та не стосується глибинних світоглядних змін.

Вирішення цих та інших актуальних завдань є наразі важливим для всіх зацікавлених сторін, передусім власне закладів вищої освіти, як у розбудові культури якості, так і з залученням до виконання консультативної функції Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.

Регіональний розподіл демонструє концентрацію переважної частини закладів вищої освіти у м. Київ, а також Дніпропетровській, Львівській, Одеській та Харківській областях.

За кошти державного чи місцевого бюджетів вищу освіту здобувають трохи більше третини студентів (36,9 %). У кількісному вираженні здобувачів, що навчаються за кошти державного або місцевого бюджетів, 397 134, а здобувачів, що навчаються за кошти фізичних і юридичних осіб, — 680 551.

За формами навчання розподіл є таким: більш як три чверті здобувачів навчається на денній формі (75,4 %). Майже чверть здобувачів навчається на заочній формі (24,2 %) і найменше здобувачів — на вечірній формі (0,4 %).

Станом на 1 січня 2023 р., регіональний розподіл здобувачів є таким: більше чверті студентів навчається в м. Київ (26 %). Також традиційними «лідерами» є такі регіони, як Харківська, Львівська, Дніпропетровська та Одеська області.

Ухвалили: Завідувачам кафедр обговорити з науково-педагогічними працівниками Стратегію розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 рр. (Розпорядження КМУ від 23 лютого 2022 р. № 286-р).

8. Слухали: доц. Гвініашвілі Т.З. про річний звіт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти за 2022 рік. Гвініашвілі Т.З. ознайомила присутніх з основними розділами річного звіту та зазначила ключові зміни у стані вищої освіти та забезпечення її якості у 2022 році.

Функціонування системи вищої освіти в умовах широкомасштабної війни виявило й цілком нові проблеми та виклики перед освітянами: евакуація закладів освіти з окупованих територій і прифронтової зони; руйнування освітніх корпусів, лабораторій та інших інфраструктурних об'єктів; відновлення та будівництво спеціальних укриттів для здобувачів і персоналу, розміщення в гуртожитках внутрішньо переміщених осіб; організація навчального процесу — аудиторного та дистанційного — в умовах перманентних повітряних тривог, обстрілів і відсутності зв'язку і світла. А до цього додалися кадрові проблеми, викликані міграційними процесами, залучення працівників усіх категорій до сил оборони та волонтерського руху, непростий психоемоційний стан учасників освітнього процесу та ін.

Усе це вплинуло не лише на якість освітнього процесу та її сприйняття усіма учасниками і стейкхолдерами, а й на здійснення процедур забезпечення якості, у тому числі — виконання Національним агентством інших його повноважень.

Незважаючи на складність умов, позитивні процеси у забезпеченні якості вищої освіти в Україні тривають:

– можна було б оновити зміст методичних рекомендацій до виконання практичних робіт з дисципліни «Управління фінансовою санацією».

Ухвалили:

4. Інформацію щодо результатів анкетування студентів за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями вищої освіти за «Анкетою оцінювання здобувачами вищої освіти якості освітньої діяльності при вивченні навчальних дисциплін» у I семестрі 2022-2023 н.р. прийняти до уваги.

5. З метою розробки заходів щодо покращення якості освітньої діяльності при вивченні навчальних дисциплін здобувачами вищої освіти факультету економіки розглянути результати, пропозиції та побажання студентів за підсумками опитування на засіданнях кафедр та науково-методичній раді факультету економіки.

6. Врахувати пропозиції та побажання здобувачів вищої освіти в якості елементів відповідних навчальних дисциплін, зокрема забезпечити викладання навчальних дисциплін відповідними матеріалами.

7. Завідувачам кафедр, гарантам освітніх програм розглянути можливість усунення недоліків, що визначили низькі рівні оцінювання за пунктами «Анкети випускника» та пропозиції щодо покращення якості освіти та освітнього процесу здобувачів і випускників факультету економіки.

Головуючий на засіданні,
Голова Бюро з забезпечення
якості вищої освіти та освітньої діяльності
факультету економіки

Тетяна ГВІНІАШВІЛІ

Секретар засідання

Юлія ГОЛЕЙ